

estats iij dies, morí tant tos, la qual aviha nom nabacona. Trobamli entra dues boses xj. diners. *Item*: li fiu parlar acaptar trobanli, era la festa de parici, trobanli vij sous un diner per ho despès lanzol. *Item*: cont vench alespítal amañà iij porçalots (*porcells*) morts de fam que un na morí tan tost en lo pati del espítar eromanaran na iij; avien un veragàs (*verroch*) que deyen que aviha mes de x. anys, axí que estimaven los dits porchs xxv sous, per ho no sen ach res que en casa sesageren per nodrir”.

“Hic aviha dues malaltes romies (*romeues, pe-regrines*) qui eran sens tot govern que ambides podien anar; donels amanyar e boura vj. dies per amor de deu, que no podien acaptar ne goayar res per vila. Costa companatya, menys de pà e de vi, per los dits vj dies, solament dos sous”.

Encara qu’s menjava modestament no hi mancava la carn de moltó, ni el peix, ni la carn porcadiça, ni hortalices de tota mena; també compraven minucies de gallina que a voltes procedien d’un galliner egregi: “ço es, colls e ventrells e peus que venen aquests cochs del Rey”. Les festes que celebraven, com per exemple Nadal y la diada del Sant Patró de la casa, compraven, apart lo ordinari, salsa, piment y neules, vi moscat y mel sino’n donaven abastament los ruscles qui tenien en lo hort del Hospital; menjaven porcells y carn de ploma. En semblants diades tenien convidats los preveres que intervenien en les cerimonies relligioses, los predicadors y les dides foranes. Per Sant Macià s’estrenava vaxella: escudelles, anaps, grialis y talladors de fust y de terra, culleres de boca, ampolles, taces, brocals; axí mateix, caçoles, olles y cubertores de terra y altres atuhells de cuyna. Les revetlles de festes senyalades se celebraven ab confitures y s’obsequiaven los clergues qui cantaven o resaven les vespres.

Per Nadal y per Sant Macià era de consuetut agençar l’altar ab neules de colors diverses, y per Sant Mamert, a fi d’obtenir bona satinat y bones cullites, adornaven l’altar y la capella ab cireres y roses y posaven lliris en les barres devanteres dels llits dels malalts, “que la poesia pera fer niu no esguarda pas la posició social y si tingués predileccions potser s’arrautiria envers los humils qui la senten ab tota sa pureza” (1).

(1) loc. cit.

* * *

Lo servey mèdical y la actuació científica dels metges, es naturalissim trobarlos deficientes, pot dirse que rudimentaris, ovirat a través de prop sis centuries enrera y revisada mentalment la cultura mèdica migeval, saturada d’apriorismes y d’elucubracions filosòfiques.

Los metges vivien en les casades llurs, no feyen guardies y estaven conductats com mestres Berenguer Banyeres y Francesch Pedralbes, cobrant 10 florins l’any. Axó no vol dir que no’s consultessin altres professors, si axí’s considerava convenient, com Mestre Riambau, Mestre Alcover, Mestre Oliver y axí mateix Mestre Querol, metge dels Reys, als quals pagaven encontinent. Si convenia y s’esqueya, copsaven lo metge al vol fós d’hont fós, quan aquest se posava a tret: “venc un malalt que era febrós e passava un metya après, mentra quel matien de dins e fiu lo entrar: dix que hom li donás polets pochos (*polets petits*) e sucra e panses; despès aquel dia en menjar e de bouratges que dix lo metya, costaren ix diners. *Item*: done al metya que sen tench per pagat ques volgués puis que ja hera ala porta, doneli un sou”. Una visita un sou y encara no’l volia perque devia tenir en consideració qu’era un malalt del hospital. Un sou!!; be es veritat que no era finada la catorçena centuria y que de llavors ençà ha plogut molt: *quantum mutatus ab illo!*, digué somniant Eneas al reveure Hector nafrat y malmenat...; ara un sou o sien onze diners si’ns caygués a terra boy no valdria la pena de collirlo. Aixó vol dir que si com era de lley se remuneraven los serveys mèdicals, los honoraris solien esser modestos, prescintint de les excepcions que arreu n’hi havien y en tots temps n’hi han hagudes: jo record una epistola de Sant Bernat en la qual esplica que a mitjans del segle XII un aquebisbe de Lió nomenat Heraclius de Montboissier, anant a Roma pera afers del seu ministeri, caygués malalt en lo viatge gastant en metges lo que tenia y lo que no tenia: “*cum medicis expendit et quod habebat et quod non habebat*”. En nostres temps les excepcions també existien, però al revés.

Per poca cosa no solien molestar els metges: los matexos administradors prenien *motu proprio* les indicacions que consideraven oportunes: “hic aviha una malalta qui ac obs un poch de salses a la boca del ventrey; costá con fo picat, ix diners”: “Vench aquest die un malal e donamli conti-